

**SZEGEDI
TÖRTÉNÉSZHALLGATÓK
EGYESÜLETÉNEK HARMADIK
KONFERENCIÁJA**

ABSZTRAKTKÖTET

Map of the Pacific Ocean and the Gulf of Mexico, 1780, by Johann Baptist Homann.



SZEGEDI TÖRTÉNEZHALLGATÓK
EGYESÜLETÉNEK HARMADIK
KONFERENCIÁJA

Szerkesztette:

Bessenyei Vanda

Dávid Benjámín

Lengyel Ádám

Szabó-Gajmer Bernadett

BELVEDERE
MERIDIONALE

Szeged, 2021

**Szegedi Történészhallgatók
Egyesületének Harmadik Konferenciája
Absztraktkötet**

Időpont: 2021. április 8–9.

Támogatóink



ISBN: 978-615-6060-40-2 (pdf)

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)



A konferencia programja
2021. április 8–9. (csütörtök-péntek)

Első nap (április 8.)

Bejelentkezés a Google Meet felületére (8.30–9.00)

Megnyitó (9.00–9.15)

Az Orosz Birodalom és népei (9.15–10.15)

Szekcióelnök: Dr. Varga Beáta

Telegdi Imre

A nagyhatalmi politikát befolyásoló tényezők III. Iván és IV. Iván cár uralkodása alatt

Pásztor Renáta

Az ukrán Hetmanátus a 18. században – Grigorij Tyeplov jelentése alapján

Gombos Jarmo

A független Finnország születése, 1899-1919

Szünet (10.15–10.20)

Társadalom- és sajtótörténet (10.20–11.40)

Szekcióelnök: Dr. Szóts Zoltán Oszkár

Şenol Mesude

A török levéltárak első magyar kutatója: Karácson Imre

Rudisch Ferenc

Újságírónak születni kell? Viták az újságíróképzésről a 19-20. század fordulóján

Dávid Benjámin

Gyoma és Endrőd társadalmi változásai az anyakönyves vizsgálatok alapján

Takács Gergely

Kisalföldi falusi legényegyletek a 20. században -

A kutatói attitűd változása

Ebédészünet (11.40–13.00)



A középkor története (13.00–14.00)

Szekcióelnök: Dr. Uhrin Dorottya

Danka Balázs

Memento mori - A középkori temetkezés problémás kifejezések

Zhumangaliyev Meirambek

A kunok letelepedésének különböző aspektusai Magyarországon a 13-15. században

Csifó Tamás

Szilágyi Erzsébet és a Kállóiak

Szünet (14.00–14.10)

Kommunizmus és propaganda (14.10–15.10)

Szekcióelnök: Dr. Bencsik Péter

Bessenyei Vanda

Csehszlovák-magyar állambiztonsági kapcsolatok 1948–1949-ben

Patkós Bence Gergő

A mártír Magyarország – az 1956-os forradalom képe a spanyol filmhíradóban

Tóth Tibor

Olaszország operatív helyzete egy 1966-os operatív tankönyv alapján

Szünet (15.10–15.20)

A Távol-Kelet modern története (15.20–16.20)

Szekcióelnök: Dr. Ferwagner Péter Ákos

Béres Attila János

Szaigó Takamori szerepe a 19. századi Japán modernizációban

Szabó Levente Gábor

Formosa kolonizációja? Tajvan 50 év japán uralom alatt

Mezey Csaba Bence

A Tet-offenzíva: Az USA vietnami háborújának mélypontja (1968 január-szeptember)

Szünet (16.20–16.30)



Francia történelem a 18–19. században (16.30–17.30)

Szekcióelnök: Dr. Szász Géza

Orbán Áron

A panaszfüzetek forradalma

Szabó-Gajmer Bernadett

A francia gyarmatosítás az útleírások tükrében 1750-1850

Mihályi Dorottya

Clovis Dardentor: Jules Verne az algériai turizmusról

Szünet (17.30–18.00)

Kerekasztal beszélgetés (18.00–20.00)

A fiatal kutatók helyzete és lehetőségei

Zárás (20.00)



Második nap (április 9.)

Bejelentkezés a Google Meet felületére (8.30–9.00)

Nagy-Britannia társadalomtörténete és diplomáciai kapcsolatai (9.00–10.00)

Szekcióelnök: **Dr. Hevő Péter**

Kokrehel Flórián

Az angol bányászok helyzete a 19. század első felében

Balatoni Balázs

Eufória és kiábrándulás: brit nézőpontok az 1908-as ifjútörök forradalom utáni Oszmán Birodalomban (1908-1912)

Kornéli Beáta

Nagy-Britannia katonai céljai Arábiában az első világháború alatt.
Harry St. John Philby diplomáciai missziója Ibn Szaúdnál, 1917-1918

Szünet (10.00–10.10)

Antikvitás (10.10–11.10)

Szekcióelnök: **Dr. Illés Imre Áron**

Sebők Attila

Athén diplomáciai küzdelme II. Philipposz ellen

Kapi Péter

Pomponius Mela: Gallia külső partvidékének leírása

Ferencz Nándor

Hadrianus külpolitikája

Szünet (11.10–11.20)

Hadtörténet és népiertások (11.20–12.20)

Szekcióelnök: **Dr. Kiss Gábor Ferenc**

Domján Máté

Az Egyesült Államok Tengerészgyalogságának fejlődése a két világháború között

Zsiga Nikoletta Evelin

„Soha nem bízhatok meg teljes mértékben a másik etnikumban” – Megbékélési törekvések az 1994-es ruandai népiertás után

Lengyel Ádám

(Vér)vörös Szárnyak – A Vörös Szárnyak I és II hadműveletek során végrehajtott harci mentőakciók a doktrínák tükrében

Ebédészünet (12.20–13.30)



Újkori magyar történelem (13.30–14.50)

Szekcióelnök: **Dr. Kasza Péter**

Csapó Fanni

Álomfejtő vagy politikai/hadi tanácsadó?

Csizmazia Luca

Laski Jeromos naplója az 1540–41-es konstantinápolyi követségéről

Majoros Máté

Egy elfeledett ostromnapló feljegyzései 1556-ból – A babócsai „diverziós hadművelet” jegyzőkönyve

Kreiter Júlia

Bethlen Gábor 1615/1616. évi moldvai válság alatti külpolitikája eddig ismeretlen források tükrében

Szünet (14.50–15.00)

Nőtörténet (15.00–16.00)

Szekcióelnök: **Dr. Czeferner Dóra**

Gephárt Enikő

A nők helyzete a házasságban az érett és kései középkorban

Szabó Noémi

Nőábrázolás az 1526–1608 közötti Magyarországon egykorú históriáinkban

Kiss Szandra

Nő a világűrben! – Valentyina Tyereskova mint példakép

Zárás (16.00)

BALATONI BALÁZS

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori Program

balatonibalzs@gmail.com

Eufória és kiábrándulás: brit nézőpontok az 1908-as ifjútörök forradalom utáni Oszmán Birodalomban (1908–1912)

Az 1870-es évektől egyre szélesebb körben terjedt el az a nézet, miszerint az Oszmán Birodalom egy megreformálhatatlan államalakulat, amely képtelen adaptálódni a modern "civilizáció kívánalmaihoz", s egyre többen fogalmazták meg fennmaradásával kapcsolatos kételyeiket. A 20. század fordulója tájékán az egyik legismertebb ilyen nyugati kritikus csoport a londoni *Balkan Committee* volt, amely II. Abdulhamid rezsimjének legfőbb ellenlábasaként határozta meg magát. A csoport az 1903-as macedóniai felkelést követően szüntelenül az ekkor még oszmán uralom alatt álló területek nemzetközi ellenőrzés alá kerülése vagy autonómmá nyilvánítása mellett kardoskodott, amivel a térségben élő keresztény lakosság helyzetén akartak javítani.

Az 1908-as ifjútörök forradalom azonban alapjaiban változtatta meg a helyzetet. Az ifjútörökök alkotmányos, és a birodalmat stabilizálni szándékozó ígéretes programját a nyugati kortársak közül többen "az európai beteg ember" lehetséges gyógymódjának vélték. A *Committee* szintén hitt az új rezsimben rejlő politikai lehetőségben, s hamarosan szoros kapcsolatot alakított ki a jelentősebb ifjútörök vezetőkkel.

Előadásomban levéltári források és korabeli leírások segítségével bemutatom, hogy a britek hogyan látták a forradalom utáni Oszmán Birodalmat, illetve milyen kapcsolathálót építettek ki az új vezetéssel. Továbbá kitérek a két fél közötti viszony megromlásának okaira, amely az első Balkán-háború kitörésével vált visszafordíthatatlanul antagonisztikussá.



BESSENYEI VANDA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

bessenyei.wanda@gmail.com

Csehszlovák-magyar állambiztonsági kapcsolatok 1948–1949-ben

1948 előtt a csehszlovák állambiztonsági szolgálat, a Státní bezpečnost elsősorban a jugoszláv, lengyel és bolgár állambiztonsági szervekkel tartott fent kapcsolatot. A magyar Államvédelmi Hatósággal szinte minimálisan érintkezett. Az 1948-as év azonban ebben is fordulatot jelentett. A mindkét országban lassan kibontakozó Field-ügy, valamint a Magyarországon fokozatosan formálódó Rajk-ügy révén a két szervezet 1948 során elmélyítette kapcsolatait. Erre az időszakra levélváltások, kihallgatási jegyzőkönyvek cseréje és személyes látogatások hosszú sora jellemző. A két szervezet újonnan létrejött szoros együttműködése lehetővé tette a Field- és Rajk-ügyhöz nélkülözhetetlen személyek közös felkutatását és letartóztatását, ami nagyban befolyásolta mindkét országban a koncepciós perek kezdeti szakaszának alakulását.

Az egyes jelentések remek képet festenek a két szervezet viszonyáról és arról, hogyan értékelték egymás munkáját. A Státní bezpečnost és az Államvédelmi Hatóság közös munkájának feltárása így egyfelől árnyalja a két ország kirakatpereinek kezdeti szakaszáról, valamint a két ország viszonyáról már meglévő ismereteinket. Előadásomban tehát a két állambiztonsági szervezet kapcsolatát és közös munkáját, illetve annak eredményeit mutatom be 1948 és 1949 között, kitérve arra a fontos kérdésre is, hogy miért esett vissza a kapcsolat intenzitása a Rajk-per lezárulását követően.

BÉRES ATTILA JÁNOS

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem-földrajz tanári szak (osztatlan)

beatj78@gmail.com

Szaigó Takamori szerepe a 19. századi Japán modernizációban

Az előadás a Japánban a 19. század második felében lezajlott Meidzsi-restauráció egyik kulcsszereplőjének, Szaigó Takamorinak az életén keresztül kívánja bemutatni az országban lezajlott politikai-gazdasági változások mögötti hátteret. Arra a kérdésre keresi a választ, hogy mennyire volt realitása a Szaigó által elképzelt laza államszövetségnek és a régi „letűnt”, erényekben gazdagnak tekintett világnak a megteremtésében, amiért a politikai mellett a fegyveres harcot is vállalta a császári haderővel szemben. A szinte a semmiből felemelkedő szamuráj egy igen összetett és ellentmondásos keveréke volt a múltnak és a jövőnek, amit jól mutat, hogy egyszerre volt forradalmi és a hagyományokhoz ragaszkodó személyiség. Célja érdekében még a saját eszméivel szemben is képes volt bizonyos mértékig szembe fordulni, és ez vezetett el ahhoz a lázadáshoz, amelynek az élére állt. Célját nem érte ugyan el, de életével, tetteivel hozzájárult az egységes japán nemzet kialakulásához. A császári hadsereg Szaigó feletti győzelme egyszer és mindenkorra megpecsételte a szamurájoknak mint fegyveres erőnek a sorsát a japán történelemben, ugyanakkor megteremtett egy legendát, akinek az élete alkalmas a Japánban lezajlott társadalmi-politikai változások bemutatására.

CSAPÓ FANNI

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Irodalomtudományi Doktori Iskola, Neolatin Program

fannicsapo@gmail.com

Álomfejtő vagy politikai/hadi tanácsadó?

A mohácsi vész (1526) és az azt követő kettős királyválasztás mindenkor a magyar történettudomány előterében állt. Előadásom témája is szorosan kötődik a mohácsi csatavesztés utáni küzdelemért, ami a magyar trónért, az ország egészének birtoklásáért folyt.

Az előadás alapjául szolgáló kéziratot Bécsben a Haus-,Hof- und Staatsarchivban őrzik az alábbi jelzet alatt: ÖStA, HHStA, Ungarische Akten, AA, Fasc. 2. Konv. D. f. 5r–12v. A szöveg írónki tisztázat, kevés javítással. Bár a levél címzettje II. Lajos magyar király, ám alapvetően Habsburg Ferdinándhoz szól, akinek, noha a címzésben nem szerepel a neve, de a szövegben igen. Az irat datálatlan, de belső érvek alapján bizonyos, hogy Szapolyai koronázása (1526 november) és Ferdinánd csapatainak magyarországi támadása (1527 július) között íródott. Ahogyan évszámmal, úgy a szerző nevével sincs ellátva a levél. Az irat ismeretlen szerzője magát „álomfejtőnek” (somniator) nevezi, aki egyfajta politikai elemzőként tesz javaslatokat egy Szapolyai János elleni hadjáratához. A kézirat Lajos halálával indít, majd ezután rátér Szapolyai különféle cselszövéseinek, terveinek ismertetésére, végül a szerző rátér arra, hogy Ferdinánd hogyan és kiknek a segítségével győzheti le ellenfelét.

Az előadásomban arra igyekszem rávilágítani, hogy ki is lehet az álomszerű haditerv szerzője, valamint milyen célok vezérelhették ennek a munkának a megírására. Továbbá a levélből kiolvasható Szapolyai-portrét is igyekszem megvizsgálni.

CSIFÓ TAMÁS

Bölcseztudományi és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Medievalisztika Doktori Program

csifotamas@gmail.com

Szilágyi Erzsébet és a Kállóiak

Horogszegi Szilágyi Erzsébetnek a király édesanyjaként végzett birtokkormányzati tevékenységét eddig csak részben tárta fel, illetve általánosságban érintette a hazai történetírás. A témakörben C. Tóth Norberthez köthetőek a legfrissebb kutatások, melyek elsősorban Erzsébet uradalmainak felépítésével, személyzeti állományával, a birtokviszonyokban beálló változásokkal, valamint az ezekről beszámoló források és azok keltezési helyei alapján Erzsébet birtokjársának útvonalával foglalkoztak. Ezek mellett azonban érdemes utánajárni azoknak a kérdéseknek is, hogy a nagyasszony uradalmaiban hogyan zajlott a mindennapi élet, és hogy maga Erzsébet hogyan igazgatta földbirtokait. Mivel ezekről a mai napig nem készült részletes tanulmány, előadásomban Szilágyi Erzsébet birtokigazgatási tevékenységébe szeretnék betekintést nyújtani, mégpedig a Szabolcs vármegyei Kállói családdal való birtokügyi érintkezésein keresztül. Röviden ismertetem a Kállóiak előtörténetét, valamint az Erzsébet asszonnyal való kapcsolatba kerülésük körülményeit, majd bemutatom azokat az uradalmi eseményeket és peres ügyeket, melyek közöttük zajlottak. Mindezek mellett elemzésemben kitérek – többek között – az úrnőnek az ügyintézésben való szerepére, ezen belül az egyes vitás esetekben hozott intézkedéseire és a sérelmek orvoslásában alkalmazott módszereire.

CSIZMAZIA LUCA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem-latin tanári szak (osztatlan)

csizluca@gmail.com

Laski Jeromos naplója az 1540–41-es konstantinápolyi követségéről

Előadásom célja Hieronim Łaski 1540-41-es konstantinápolyi követségének bemutatása a kor történeti és diplomáciai viszonyainak, valamint Łaski mint diplomata életútjának fényében.

Az 1540–41-es követséget Łaski diplomáciai pályafutásának részeként és a történelmi események, folyamatok tükrében vizsgáltam, tanulmányoztam a követ korábbi konstantinápolyi követi megbízásainak körülményeit, tartalmát, kimenetelét, illetve ezek történeti kontextusát, ezenkívül a XVI. századi diplomácia jellegének, működésének is utánanéztem a komplexebb megközelítés érdekében. Előadásomban a történeti előzmények és viszonyok, valamint Łaski előző megbízásainak rövid bemutatása után térek ki Łaski 1540–41-es követségéről készített jelentésére, amelyet olyan főbb elemzési szempontok szerint ismertetek, mint például a jelentés elkészülésének körülményei, a török pasákkal folytatott tárgyalások témája vagy témái, ezek eredményei, a tárgyaló felek diplomáciai manőverei, céljai és az események okai.

Az előadásom alapját képező követjelentés különlegességét az adja, hogy egyrészt mikrotörténeti jegyeket is magában foglal a követ nehéz helyzetének, hétköznapijainak, a szerzett információk értékelésének, pasákkal való kommunikációjának bemutatása révén, másrészt Łaski szemszögéből tárja fel a Ferdinánd király és Szulejmán szultán közti tárgyalásokat, erőviszonyokat, illetve azokat az eseményeket, amelyek nem sokkal Buda 1541-es elfoglalása előtt történtek.

DANKA BALÁZS

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Medievalisztika Doktori Program

danka.balazs92@gmail.com

Memento Mori – A középkori temetkezés problémás kifejezések

Az *effigiák*, a *catafalque*, és az *ostendo* három temetkezéssel összefüggő kifejezés, melyet nem egyszerű megmagyarázni. Az *ostendo* az, amikor az ereklye, vagy a szent teste láthatóvá válik a hívők részére. Az *effigiák*, többségükben szobrok, melyek az elhunyt személyt személyesítik meg. A *catafalque*, mint ahogy Minou Schraven is fogalmaz, egy gyászmeneti szokás.

Előadásomban arra keresek választ, hogy a három fogalom közül az *effigy*t miért használjuk rosszul, hogy valójában mikor terjed el, valamint, hogy miért a királyi temetkezési szokásokhoz kötjük, holott egyértelműen a szentkultusból eredeztethető. Fontos kérdésnek tartom azt is, hogy az *ostendokat* miért nem kötjük jobban az *effigiákhoz*, mivel van olyan *effigia*, ami *ostendo* is egyben. Kérdés továbbá az is, hogy vajon a *catafalquet*, miért tekintjük itáliai eredetűnek, és 14–15. századi keletkezésűnek, holott a szokás már a 11. században is kimutatható? Az is fontos vizsgálati kérdés, hogy a fekvőszobros síráblázolás bizonyos évszázadokban miért tűnik el és mikor tér vissza? Egyáltalán, hogy honnan indul el ez a szokás? És miért rossz az a felfogás, hogy ez angol-francia vetekedés hatására jött volna létre? Ezeket és egyéb temetkezéssel összefüggő kifejezéseket kívánok az előadás során vizsgálni.



DÁVID BENJÁMIN

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

d.ben0269@gmail.com

Gyoma és Endrőd társadalmi változásai az anyakönyves vizsgálatok alapján

Az 1894. évi XXXIII. tc. értelmében 1895. október 1-jétől Magyarországon kötelező lett az állami anyakönyvezés. Kötelező adatszolgáltatás révén, segítségükkel a vizsgálni kívánt közösségekben végbement társadalmi változások és folyamatok részletesebben megfigyelhetők és leírhatóak. Ezáltal az anyakönyves vizsgálatok a történettudomány számára, ezen belül is a társadalomtörténeti kutatásokban is hasznosíthatóak.

Kutatásom középpontjában Gyoma és Endrőd települések 20. században végbement demográfiai folyamatai állnak. (Fontos megjegyezni, hogy a vizsgált időben Gyoma és Endrőd két különálló község volt, majd az 1982. évtől, az összevonást követően, találkozhatunk Gyomaendrőd településsel.) Előadásom elkészítéséhez a Békés Megyei Levéltár Békési Fióklevéltárában található Állami anyakönyvek másodpéldányait (születési, házassági és halálozási) használtam fel. Prezentációban azt kívánom bemutatni az anyakönyves vizsgálatok segítségével, hogy Gyoma és Endrőd községek tekintetében az első és második világháború következtében milyen változások és folyamatok figyelhetők meg (születés, házasság és halálozás).



DOMJÁN MÁTÉ

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

domjan.mate@gmail.com

Az Egyesült Államok Tengerészgyalogságának fejlődése a két világháború között

Az Egyesült Államok Tengerészgyalogsága jelentős fejlődésen ment keresztül a két világháború közötti időszakban. Az első jelentős változást az *Advanced Base Force* 1913-as felállítása jelentette, ami a haditengerészeti bázisok védelmét és elfoglalását tette meg az egység elsődleges feladatának. Ezzel szemben, az első világháborúban a Tengerészgyalogságot, a Hadsereg egységeihez hasonlóan, a szárazföldi harcokban vetették be.

Az első világháborút követően az egyenlítő felől északra elhelyezkedő csendes-óceáni német gyarmatok, az Antant oldalán harcoló Japán Császársághoz kerültek. A két világháború közötti időszakban nyilvánvalóvá vált, hogy a következő háborúban az Egyesült Államok egyik ellenfele Japán lesz, és a két nagyhatalom a Csendes-óceánon fog szembe kerülni egymással. A térség földrajzi jellege a kétélű műveletek felé irányította a Tengerészgyalogság figyelmét. A haditechnikai fejlesztések részeként létrejöttek a kétélű partra szállító járművek, a szervezeti átalakítások keretében 1933-ban megalakult a Flottával közösen bevethető *Fleet Marine Force*, illetve az 1930-as évek közepére a kétélű műveletek alkalmazásának doktrínális kereteit is lefektették.

Előadásomban azt fogom bemutatni, hogy az 1920-30-as években lezajlott fejlesztések hatására, hogyan vált képessé a Tengerészgyalogság nagyszabású kétélű hadműveletek kivitelezésére, melyeket sikeresen alkalmaztak a második világháború csendes-óceáni hadszínterén.

FERENCZ NÁNDOR

Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

97fernan@gmail.com

Hadrianus külpolitikája

A Kr. u. 113-117 között zajlott parthus háború lezárásával és a Traianus által megszerzett keleti területek feladásával Hadrianus császár (Kr. u. 117-138) egy hosszútávon jelentős irányváltást hajtott végre a Római Birodalom külpolitikájában. Uralkodásától kezdődően indult el az a tendencia, amely során egyre nagyobb szerepet kapott a határvédelem kialakítása, fejlesztése. Előadásomban a források bevonásával bemutatom, hogy a terjeszkedés feladásának gondolata nem volt új, hanem egy az I. század óta zajló – az antikvitás keretein belül értelmezendő – geopolitikai vita egyik koncepciójának megvalósítása volt, illetve megvizsgálom az ókori Róma gondolkodásának azon elemeit, melyeket ma összefoglalóan biztonság- és geopolitikának hívunk, majd ezekre építve rávilágítok arra is, hogy a defenzív irányt hogyan lehetett egyeztetni a birodalom belső békéjével (pax romana). Ezek alapján értelmezem az eseményeket, illetve Hadrianus külügyeinek hatásait és utalok a császári propagandára, mely alapján a kor emberének a védekező stratégia megvalósítása nem tűnt véglegesnek. Az eseménytörténetnél kiemelten foglalkozom a Bar Khoba vezette harmadik zsidó felkeléssel (Kr. u. 132-136), amely ugyan nem minősíthető külpolitikai eseménynek, azonban mégis rávilágít Hadrianus politikájának offenzív részére.

GEPHÁRT ENIKŐ

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

gepharteni@gmail.com

A nők helyzete a házasságban az érett és kései középkorban

A házasság nem csupán egy a hét szentség közül, hanem egy társadalmi intézmény is, amely a két fél, a legtöbb – és ideális – esetben közös megegyezésén alapul. A középkori házasságok, csak úgy mint a XXI. században, így nem egyszerűsíthetők le.

Alapvetően a házasság célja elsősorban a gyermeknemzés volt, másodsorban pedig a hit szerint előírt társas élet, amely során a férfi középkorban is betöltött szerepe szerint uralkodott a feleségén. A nőt eleve alsóbbrendűnek tartották a férfinál, már Ádám és Éva bűnbeesésétől kiindulva (Éva miatt lett bűnös Ádám is), tehát szinte a világ kezdete óta a nő volt a férfi megrontója. Ezért is gondolták sokan, hogy a házasság bűn, még gyermeknemzés céljából is, mert szerintük a férfi és a nő szexuális kapcsolata ellentétes Isten akaratával. Ennek ellenére a házasságokat betiltani kívánók véleménye nem volt nagy befolyással az emberek túlnyomó többségére, ezért Európa népessége folyamatosan nőtt a középkor folyamán.

Munkám célja, hogy bemutassam az érett és késő középkori (nyugat-európai) nők helyzetét a házasságban, azon belül is nagyobb fókuszot helyezve a nemesekre, és a királyi házasságokra. Továbbá célom, hogy példaként szemléltessem egy dél-franciaországi nemes, IV. Rajmund Berengár provence-i gróf lányainak házasságát, ugyanis mind a négy lányból királyné lett.



GOMBOS JARMO

Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Közpolitikai, igazgatási és nemzetközi tanulmányok Program

jgombos@yahoo.com

A független Finnország születése, 1899-1919

A XX. század első két évtizedében Finnország az Orosz Birodalmon belüli autonóm nagyhercegség volt először, majd köztársaság alkotmányos bizonytalanságokkal, végül pedig köztársaság. Finnország és a finn nép nagyon turbulens időkön mentek keresztül a függetlenséghez vezető úton. Két hullámban voltak oroszosítási törekvések – finnül ezeket *sortokausi*-nak, az elnyomás korszakának hívják – ugyanakkor a finn nők részesültek először Európában a férfiakéval azonos aktív és passzív választójoggal. Finnország 1917-ben lett független ország köztársasági függetlenségi nyilatkozattal, bár az alkotmánya szerint ekkor monarchia volt. A függetlenség elnyerése után nem sokkal Finnországban véres polgárháború dült, mely után a finn parlament, az *Eduskunta* királyt választott egy német herceg személyében. Mivel a németek elvesztették az első világháborút még a koronázás előtt Finnország végül végleg köztársaság maradt. Előadásomban három témára koncentrálok. Először a birodalmi oroszosítási törekvéseket mutatom be és hogy ezekre a finnek hogyan reagáltak. Ezek után bemutatom a testvérháború részleteit, míg végül a monarchisták és a köztársaságpártiak közötti politikai harcot részletezem, mely az alkotmány módosításával és Finnország első köztársasági elnökének megválasztásával végződött.

KAPI PÉTER

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Antikvitás Program

kapipeter@gmail.com

Pomponius Mela: Gallia külső partvidékének leírása

Előadásomban Pomponius Mela Gallia külső partvidékéről szóló leírásával kívánok foglalkozni. Elsősorban a szöveg tartalmát kívánom ismertetni, mert bár Mela munkáját korábban már lefordították, a kiadott magyar nyelvű fordítás néhány helyen pontatlan, ezért célszerűnek tartottam egy új fordítás készítését, mely jóval modernebb szövegkiadásokra támaszkodik, mint a jelenleg forgalomban lévő fordítás. Emellett természetesen ismertetem azokat a leírásban található problémákat is, melyek a mai napig foglalkoztatják a tudós társadalmat, ezek megoldására azonban terjedelmi okokból nem törekszem. A leírással kapcsolatos problémák elsősorban a druidákhoz, a kelták vallási hiedelmeihez és temetkezési szokásaikhoz kapcsolódnak, valamint számos kutató úgy véli, hogy szerző emberáldozatokról tett megjegyzései és druidákkal kapcsolatos támpontot nyújthatnak a mű datálásához. Előadásom tehát ismertető jellegű, melyben a földrajzi és etnográfiai leírás bemutatása mellett szót ejtek a szerzőről, annak munkájáról, a keltákról, a druidákról, az emberáldozatokról, a rituális csonkításokról, a vallási üldözésekről, a mágiáról, és kelták temetkezési szokásairól is.

KISS SZANDRA

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

bundijo@gmail.com

Nő a világűrben! – Valentyina Tyereskova mint példakép

A Vosztok-6 1963. június 16-án startolt el Bajkonurból, fedélzetén az első női űrhajóssal, Valentyina Tyereskovával. Űrrepülése nem csak arra adott lehetőséget, hogy a tudósok megvizsgálják a súlytalanság női szervezetre gyakorolt hatásait, hanem arra is, hogy a küldetést felhasználják a propagandaüzenetek közvetítésére. Tyereskova származása miatt jól illeszkedett abba a világnézetbe, amelyet a szocializmus ideológiája közvetíteni kívánt.

A visszatérést követően Tyereskovára hasonló sors várt, mint korábban repült kozmonauta társaira. Első nőként Gagarinhoz hasonló figyelem és hírverés várt rá is, számtalan hivatalos úttal és az élete feletti majdnem teljes kontrollal. Példaképként tudott szolgálni azoknak a kislányoknak, nőknek, akiket korábban nem teljesen tudott megszólítani a kozmonauták köré felépített üzenetekkel. Andrijan Nyikolajev űrhajóssal kötött házassága mögött pedig propagandacélok is egyaránt húzódtak, közös gyermekük születésével pedig még több alapanyagot szolgáltak a szovjet propagandagépezetnek.

Előadásomban elsősorban Tyereskova személye köré kialakított imázst vizsgálom. Hogyan használták fel személyét és az űrrepülését ideológiai üzenetek közvetítésére? Milyen előzményei voltak a Vosztok-6 küldetésnek? Mennyire játszott szerepet a propagandacéloknak való megfelelés a kiválasztási folyamatok során? Mennyire befolyásolta a párt a későbbi magánéletét és szerepét? Tekinthető-e Tyereskova az új szovjet nő ideájának?



KOKREHEL FLÓRIÁN

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem és állampolgári ismeretek tanára szak (osztott, mesterképzés)

kokrehel.florian@gmail.com

Az angol bányászok helyzete a 19. század első felében

Előadásomban az angol bányászok helyzetét vizsgálom meg az 1800-as évek elejétől, egészen az 1842-es „Bányákról és szénbányákról szóló törvény” elfogadásáig. Előzményként felvázolom az ipari forradalom folyamatát, a munkások helyzetét, illetve Lord Ashley szerepét a törvényjavaslat kidolgozásában. A fő részben részletesen bemutatom a bányákat és az ott végzett munka körülményeit. Elemzem a káros hatások kialakulását és azok következményeit a bányászok egészségére és testi épségére. A rossz szellőztetés miatt légúti betegségek jelentkeztek náluk, s gyakran vezetett balesethez is (robbanás). A hiányos vízvezetés és a nedves, sáros környezet megnehezítette a munkát és testi fájdalmakat idézett elő. A szűk és alacsony járatok miatt, gyakori volt a görnyedt testtartás és a gerinc, valamint a végtagok fájdalma. A létrákon való mászás és súly cipelése a testi erejük elvesztéséhez vezetett. A gyerekek számára ezeken kívül nehézséget jelentett az erőszakos munkavezető jelenléte is.

A körülmények bemutatását követően röviden megvizsgálom a reformtervezetet, vajon mennyit javított a helyzeten az 1842-es törvény, s milyen változásokat idézett elő?

Az előadáshoz felhasználok Lord Ashley alsóházi beszédét, a parlamenti bizottság jelentését a bányászok helyzetéről, valamint Charles C. Cobden korabeli írását, amelyben számos munkást idéz a szerző. Rajtuk kívül Leonard Horner munkája is fontos, hiszen ellenőrként járt a tárgyalt bányákban és részt vett a jelentés összeállításában.



KREITER JÚLIA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

kreiterjulia1996@gmail.com

Bethlen Gábor 1615/1616. évi moldvai válság alatti külpolitikája eddig ismeretlen források tükrében

Iktári Bethlen Gábor életútjával, bel- és külpolitikájával már történészgenerációk foglalkoztak, és megannyi forráskiadás és feldolgozás is született a témában, többségében a fejedelem harmincéves háború alatti szerepét kiemelve, betekintést nyújtva számunkra Bethlen szerteágazó diplomáciájába. Az általam tárgyalt téma ennek a széles palettának egy Bethlen Gábor korai politikáját érintő apróbb szelete. Az elmúlt hónapokban a bécsi Hadilevéltárban (Kriegsarchiv) található kiadatlan levelekkel foglalkoztam, melyek Bethlen Gábor uralma kezdeti időszakának megítélését mutatják, mind a bécsi udvar, mind a Porta részéről. A feldolgozott levelek az 1616. év elején keletkeztek és Dóczy András szatmári főkapitány, Hans von Molardt Haditanács-elnök vagy Kádizáde Ali budai pasa tollából származnak, de Bethlen eddig szintén kiadatlan levele is megtalálható köztük. Az iratok segítségével egy konkrét esettel (az 1615/1616. évi moldvai válság) kapcsolatos információáramlás és ügymenet rekonstruálható, ami ritkaságszámba megy, hiszen az Udvari Haditanács dokumentumai kifejezetten kis arányban maradtak ránk, ez az időszak pedig üdítő kivételt képez. Előadásom célja az – amely egyben hosszabb távú céljaim között is szerepel –, hogy egy kevésbé kutatott periódus még feldolgozatlan levelezésének tanulmányozásával hozzájárulhassak az eddig élő Bethlen-kép színesebbé tételéhez.



LENGYEL ÁDÁM

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

adamlengyel92@gmail.com

(Vér)vörös Szárnyak – A Vörös Szárnyak I és II hadműveletek során végrehajtott harci mentőakciók a doktrínák tükrében

Valószínűleg aki, az Egyesült Államok hadtörténete iránt érdeklődik, szinte mindenki látta a Mark Wahlberg főszereplésével készült *A túlélő* (eredeti címén: *Lone Survivor*) című filmet, amely a Navy SEAL operátorok önfeláldozását hivatott bemutatni, valamint az akció során végrehajtott sikertelen mentőakció résztvevőit – akik nagyrészt szintén a Navy SEAL tagjai voltak – egyfajta idill hőssé igyekszik formálni. Azonban ez a heroizált kép messze áll a valóságtól. A tényleges események az iskolapéldái annak, hogy mit okoz a rossz kommunikáció, a nem megfelelő, vagy rosszul alkalmazott elvek és eljárások, és a fegyvernemek/haderőnemek közötti rivalizálás.

Előadásomban a fent említett *Vörös Szárnyak I* (*Operation Red Wings I*) akciót, illetve az azt követő, *Vörös Szárnyak II* (*Operation Red Wings II*) kódnevű, valódi kutató-mentő bevetés alatti tevékenységet szeretném bemutatni, felhasználva az elérhető szakirodalmat, illetve az akció idején érvényes szabályzatokat és kézikönyveket. Kitérek arra, hogy milyen stratégiai-taktikai helyzetben került sor a bevetésre és a mentőakciókra, bemutatom a bevetések során alkalmazott eljárások hátterét, valamint azt, hogy miként zajlottak a bevetések és milyen következménnyel jártak.

MAJOROS MÁTÉ

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Irodalomtudományi Doktori Iskola, Neolatin Program

mate.majoros7@gmail.com

Egy elfeledett ostromnapló feljegyzései 1556-ból – A babócsai „diverziós hadművelet” jegyzőkönyve

1556-ban a Szigetvár körül zajló hadjáratsorozat meghatározó momentuma volt a Sziget szomszédságában lévő, török fennhatóság alatt lévő vár, Babócsa megtámadása: ezzel a manőverrel sikeresen elvonták a Szigetvárt szorongató török csapatokat, és lélegzethez juttatták a vár védőit, jelentősen mértékben hozzájárulva ahhoz, hogy a Dél-Dunántúl kulcsát jelentő Szigetvár magyar kézen maradjon. A hadjáratot már a kortárs közvélemény is élénk érdeklődéssel követte, és számos irodalmi mű mellett fennmaradt a babócsai elterelő hadműveletről készült korabeli jegyzőkönyv is, ami tartalmazza a haditanács megbeszéléseit, és részletesen, napi bontásban mutatja be, hogy milyen döntések születtek az egyes üléseken.

A latin nyelven írt *Diarium expugnationis castris Babocza* eredeti példánya nem maradt fenn, szövegét csak másolatokból ismerjük. Előadásom célja az ostromnapló jelenleg ismert szövegváltozatainak bemutatása mellett az, hogy a napló feljegyzései alapján, illetve egyéb kortárs, az esemény kapcsán született irodalmi alkotások – elsősorban Wolfgang Lazius bécsi humanista művének – bevonásával hogyan is rekonstruálhatók a babócsai „diverziós hadművelet” egyes mozzanatai.



ŞENOL MESUDE

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori program

senolmesude@gmail.com

A török levéltárak első magyar kutatója: Karácson Imre

A történelem folyamán a magyarok és a törökök több alkalommal, hosszabb, rövidebb ideig éltek egymás mellett. Történelmük számos ponton összefonódott. A török hódoltságot követően a magyar szabadságharc vesztes forradalmainak vezetői Thököly Imrétől Kossuth Lajosig török földön találtak menedéket az Osztrák Magyar Monarchia és az orosz fenyegetések ellen. Törökország befogadó volt, ez növelte a törökök iránti rokonszenvet. A jó kapcsolat, a tudomány területén is virágzott. A magyar tudósok Törökország, a török levéltárak felé fordultak.

Közülük is kiemelkedő volt Karácson Imre, aki kiválóan beszélt törökül és a kutatásban a legtermékenyebbnek bizonyult. Azt a megbízatást kapta, hogy kutassa fel a török levéltárak magyar vonatkozású anyagait, vegye számba a magyar történetírás legfontosabb dokumentumait a konstantinápolyi levéltárakban.

Kutatásainak eredményéről a magyar miniszterelnökséghez írt levelekben tudósított. Rendszeres jelentéseket tett a megtalált iratokról, leveleit Thallóczy Lajosnak írta. A levelei nyomán számos egyéb érdekes dolgot is megtudunk az archívum helyzetéről, az akkori török társadalom viszonyairól. Kutatásai során sok nehézséggel kellett szembe néznie, a szó szoros értelmében az életét ennek a kutatásnak szentelte.

Ebben az előadásban Karácson Imre levéltári kutatásait és a levéltárak akkori helyzetét elemezzük.

MEZEY CSABA BENCE

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

mezeybence@gmail.com

A Tet-offenzíva: Az USA vietnami háborújának mélypontja (1968 január-szeptember)

Az amerikai vietnami háború (1955–1975) világtörténelmi jelentőségű konfliktus volt. A technológiailag fejlett, légi és tüzérségi fölényt élvező amerikai haderő miatt Washington abban a biztos tudatban avatkozott be a délkelet-ázsiai félszigeten, hogy komolyabb erőfeszítés nélkül képes lesz rendet tenni. Kevéssé érdekelte őket, hogy alig egy évvel korábban, 1954-ben a tüzérről tekintetében szintén előnyt élvező francia csapatok ugyanezen a helyen megalázó vereséget szenvedtek. Az ellenfél lebecsülése hatalmas hiba, és ez itt sem volt másként. Az 1968 elejére legyőzöttnek hitt észak-vietnamiak által indított Tet-offenzíva ugyanis hajszáll híján elsöpörte az amerikai és dél-vietnami csapatokat. A támadás, mely egész Dél-Vietnam területét majdnem ugyanabban a percben érte, nem csak az amerikai parancsnokokat döbbsentette meg, hanem a közvéleményt is – az otthoniak úgy tudták, Indokína területén nem folynak nagyobb hadműveletek, hisz nincs ki ellen harcolni. A csaknem egész éven át tartó Tet volt a „vég kezdete”. Az Egyesült Államokban ekkor kezdett tudatosulni, hogy ezt a háborút nem nyerhetik meg. Az előadásban arra a kérdésre fogok választ keresni, hogy miért volt olyan sikeres az észak-vietnami támadás, és hogy az USA hadvezetése és közvéleménye hogyan fogadta azt.

MIHÁLYI DOROTTYA

Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori Program

mihalyidori@gmail.com

Clovis Dardentor: Jules Verne az algériai turizmusról

Jules Verne *Clovis Dardentor* című regénye a 19. század végi Algériában játszódik, ahova a szereplők, noha nem ok nélkül, mégis turistaként érkeznek. Verne némi iróniával, rendkívül pontosan ábrázolja a 19. század második felében születő algériai turizmus legfontosabb jellemzőit. Szereplői a francia arisztokrácia tagjai, valamennyien eltérő vonásokkal rendelkeznek, ám mindannyian a leggazdagabb társadalmi csoport karikatúrái személyiségük, hozzáállásuk, viselkedésük és gondolkodásmódjuk miatt. Verne rajtuk keresztül mutatja be a tipikus korabeli turistákat: utaznak, de nem látnak semmit, a hasukon és a pénzükön kívül semmivel sem törődnek, de igyekeznek minden fontosabb helyre eljutni az útikönyv és egy „kedves” kísérő ajánlását követve. Habár a történet fő cselekménye egy megkötötendő házasság köré szerveződik, Verne leírja az utazás menetét, az úticélokot, a körülményeket és viszontagságokat, amellyel a turista útja során szembesül. A regény pontosan reflektál a korabeli utazási szokásokra és bemutatja az arisztokrácia általános hozzáállását az élethez és az utazáshoz. Előadásomban a Jules Verne által leírt turista világot szeretném bemutatni, korabeli útleírásokkal, útikönyvekkel és a témához kapcsolódó szakirodalommal összevetve.

ORBÁN ÁRON

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem BA

xorban.aronx@gmail.com

A panaszfüzetek forradalma

1788-ban XVI. Lajos engedve a rendek nyomásának kihirdette, hogy a következő évre összehívja a Rendi Gyűlést, amely 1614 óta szünetelt. A két időpont között eltelt közel 180 évben azonban jelentős változások mentek végbe a francia társadalomban, ezért új alapokra kellett helyezni a Rendi Gyűlés összehívásának rendszerét. XVI. Lajos teljesen tanácstalan volt ebben a kérdésben, ezért segítséget kért a rendektől, akik pedig a francia értelmiséghez – egyetemi tanárokhoz, professzorokhoz és különböző bizottságokhoz fordultak, és sikerült egy olyan koncepciót összehozniuk, amelyben a harmadik rend annyi képviselővel jelenik meg a gyűlésen, mint a másik két rend együttvéve. Valamint határoztak arról is, hogy felelevenítik a panaszfüzetek intézményét, ami lényegében a nép által közölt problémákat vitte a király elé. Később egy ilyen panaszfüzet képében jelent meg a „*Mi a harmadik rend?*” című pamflet is, mely életre hívta és politikai öntudattal ruházta fel a francia nép képviselőit.

Előadásomban ezeknek a panaszfüzeteknek a sokszínűségét és a forradalomra gyakorolt hatását szeretném bemutatni, illetve kitérnék a „*Mi a harmadik rend?*” című röpirat szerzőjének Sieyés abbé-nak a forradalomban elfoglalt helyére is.



PÁSZTOR RENÁTA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori Program

pasztorrenata95@gmail.com

Az ukrán Hetmanátus a 18. században – Grigorij Tyeplov jelentése alapján

Az előadás témája az ukrán Hetmanátus 18. századi helyzetének bemutatása – a Kisoroszországi Kollégium hivatalnoka – Grigorij Nyikolajevics Tyeplov jelentése alapján. Az orosz hivatalnok által, a cári kormányzat számára készített munka a kisorosz területen uralkodó gazdasági, társadalmi, valamint az adminisztrációban létező „rendetlenségre” hívta fel a figyelmet, részletesen elemezve az ukrán területen kialakult problémákat. A Tyeplov által hangsúlyozott problémák alapvetően három kérdéskör – a hamis revíziók, a közkozákok alávetése, és a kialakult jogi káosz – köré csoportosíthatóak. Az általam készített előadás célja, hogy részletesen bemutassa a Tyeplov-jelentésben hangsúlyozott, az ukrán területeken kialakult jelentős „rendetlenséget”. Ezzel egyidejűleg ismertetni kívánom az ukrán Hetmanátusban a 18. század második felére kicsúcsosodó gazdasági és társadalmi problémákat, a kialakult jogi káoszt, amely az igazságszolgáltatás szempontjából károsnak tekinthető, valamint a hetmani adminisztráció hiányosságait, aminek következtében a sztarsina képes volt gazdaságilag meghatározó mértékben elkülönülni a szegényebb kozák rétegektől. Mindazonáltal jelen prezentáció keretében szeretnék kitérni Grigorij Nyikolajevics Tyeplov cári udvar számára készített jelentése háttérben meghúzódó motivációkra, amelyek több szempontból is érdekesnek tekinthetők.



PATKÓS BENCE GERGŐ

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem-spanyol tanár szak (osztatlan)

bence.patkos@gmail.com

A mártír Magyarország – az 1956-os forradalom képe a spanyol filmhíradóban

A magyar történelem kiemelkedő eseménye az 1956-os forradalom, melynek nemzetközi visszhangja is jelentős volt. Előadásomban arra a kérdésre próbálok választ adni, hogy a franquista Spanyolországban a filmhíradó, a *Noticiarios y Documentales* (NO-DO) mint a korabeli propaganda egyik legfontosabb eszköze, hogyan mutatta be a Magyarországon zajló forradalmi eseményeket.

A NO-DO forradalomról szóló tudósításainak megértése érdekében először ismertetem a két ország történelmi helyzetét és diplomáciai kapcsolatát, ezt követően röviden bemutatom a propagandát és benne a filmhíradó szerepét Spanyolországban. Az előadás második felében a filmhíradók forrásfeltárásával ismertetem a forradalom spanyolországi visszhangját, az általánosan megjelenő témaköröket, és törekszem magyarázatot találni arra, hogy az 1956-os események miért voltak hasznosak a Franco vezette rezsim számára.

Kutatásom során a forrásfeltárás mellett törekedtem a filmhíradók kritikai vizsgálatára is. Megállapíthattam, hogy a forradalomról, annak körülményeiről és következményeiről szóló tudósítások segítségével a hatalom nemcsak tájékoztatta a spanyol nézőket, hanem erősíteni is tudta szerepét és helyzetét a hazai társadalom előtt és a nemzetközi kapcsolatban, így ezek jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a filmhíradókon keresztül a rendszer saját propagandisztikus céljait messzemenően beteljesítse.

RUDISCH FERENC

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Kommunikáció- és médiatudomány MA

ifjrudfer@gmail.com

Újságírónak születni kell? Viták az újságíróképzésről a 19–20. század fordulóján¹

Az egyre inkább önálló sodó és intézményesülő, önértelmezésében is autonómként leírt újságírószakma egyik professzionalizációs kulcskérdésévé a 19–20. század fordulóján az *újságíróképzés* vált. Az első (amerikai és kontinentális) példák az 1890-es évektől kezdve a hazai sajtóélet legfőbb előljáróit és szakmai szervezeteit is reakcióra készítették. Az újságíróképzés körüli vita vizsgálatán keresztül előadásom célja bemutatni az újságírásról (mint szakmáról) való gondolkodás korabeli mintázatait és ideológiáit. Az áttekintett forrásanyag alapján két, látszólag ellentétes tendenciára mutatok rá: a szakmai szervezetek, érdekvédelmi testületek létrehozásán keresztül a korszakban egyfelől az újságírószakma erőteljes professzionalizációs igénye fejeződik ki, másfelől viszont a szakma egy jelentős része a professzionalizációs folyamatot magasabb szintre segítő újságíróképzéstől – elsősorban a szakma gyakorlati jellegét hangsúlyozva – markánsan elhatárolja magát. A professzionalizáció- és professzióelméletek kontextusában utóbbi mozzanat világosan magyarázhatja az újságírás ekkor kialakuló *szemi-professzió* státuszát. Az újságíróképzés határozott elutasításának legfőbb háttereként előadásom a sajtó századfordulós expanzióját, a tömegsajtó kialakulását, a sajtómunkások iránt megnövekvő keresletet jelöli meg.

¹ Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

SZABÓ LEVENTE GÁBOR

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

levriker@gmail.com

Formosa kolonizációja? Tajvan 50 év japán uralom alatt

Az első kínai-japán háború (1894–1895) során Japán megszerezte, többek között, Formosa (Tajvan) szigetét, a Csing dinasztia által irányított Kínától. Ezzel sokak szerint Japán elindult a birodalmak útján, hiszen megszerezte az első nagyobb területet az ország határain kívül. Sokan kolonizációról beszélnek, hiszen a területet a Simonoszeki béke által, szerződéssel szerezte meg, nem pedig tényleges megszállással. Ugyanakkor mások Formosa katonai megszállásának kezdetének nevezik az időszakot, hiszen Japán egy háború révén szerezte meg a területet. Akárhogy is nevezzük az időszakot, a következő ötven évben Formosa a Japán Birodalom szerves része.

Előadásomban azt vizsgálom, hogy a japán állam milyen eszközökkel kívánta megszilárdítani a hatalmát a szigeten. Tekintve, hogy ez volt az első terület, melyet Japán megszerzett, amelyen jelentős népesség, valamint kihasználható nyersanyagok voltak, a japán állam először volt kénytelen teljesen önerőből beruházásokat finanszírozni. Japánban a sokszor ezer éve működő családi vállalatok elválaszthatatlanok voltak a nagy központi beruházásoktól, melyeket a Meidzsi-restauráció alatt folyósítottak. Az úgy nevezett *Zaibacu* rendszer egy különleges fúzió volt a magán és az állami vállalatok között. Ennek hiányában azonban Formosán az állam birtokolt minden beruházást.

Gazdasági, valamint politikai szempontok alapján vizsgálom Formosa sziget szerepét a japán állam szempontjából, valamint különös hangsúlyt fektetek ennek a viszonyoknak a változására az állam militarizálódása során.



SZABÓ NOÉMI

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Történelem-magyar tanári szak (osztatlan)

szabonoemi997@gmail.com

Nőábrázolás az 1526–1608 közötti Magyarországon egykorú históriáinkban

Eddigi tanulmányaim során azt tapasztaltam, hogy oktatásunkban a nők ritkán megjelentek – ha mégis, csaknem mindig egy férfi hatalmi szférájába tartozóként. Előadásom témája a nőábrázolás, a vizsgált forráscsoport 22 olyan szöveg, amely részben vagy egészben Magyarország 1526–1608 közötti történetével foglalkozik, kortárs szerző alkotása, és fordításban hozzáférhető. (A terminusok a magyarországi háborús viszonyoknak – azaz a női élethelyzetek különösen nehézé válásának – az állandósulása, illetve elmúlása.)

Először azt mutatom be, hogy milyen kategóriákba rendeztem a megörökített élethelyzeteket, majd azzal foglalkozom, milyen általános megállapítások tehetők ezek alapján a nők megjelenítésére (például, hogy – a várakozásaimnak megfelelően – főként háborús helyzetekben és áldozatokként megjelentek, és csaknem mindig névtelenül), illetve találhatók-e egyedi módjai a nőábrázolásnak. Elbeszélő forrásaink ilyen átfogó vizsgálatára eddig még nem került sor, a szövegek összehasonlítása a Dobozi-házaspár ismert történetének új értelmezését is lehetővé tette – az előadásom zárásaként azt mutatom be, miként jelent meg, majd veszett el a nő Brutus és Istvánffi ábrázolásába, akik újra feldolgozták az eredetileg Zermegh Jánosnál olvasható históriát.

SZABÓ-GAJMER BERNADETT

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem-francia tanári szak (osztatlan)

szabbernadette@gmail.com

A francia gyarmatosítás az útleírások tükrében 1750–1850

Hogyan vált népszerűvé az útleírás periférikus műfaja a 17. századtól? Milyen általános és alternatív kategóriák szerint különíthető el az útleírás a műfaji sajátosságai alapján? Hogyan kapcsolódik mindez a francia gyarmatosítás történetéhez a 18–19. századtól? Vajon egyfajta előzményként vagy következményként tarthatjuk számon a gyarmatosítás kontextusába helyezve, vagy esetleg bipolarizáltan viselkedhet, mint alapvetően is periférikus műfaj? Hogyan illeszkednek bele az útleírások a politikai tartalmú üzenetekbe és milyen célt szolgálnak a kormányzati életben?

Az előadás során ezekre a feltevésekre keresem a választ, amelynek központi forrása Charles-Maurice de Talleyrand 1797. július 3-án elhangzott előadásának átirata: *Essai sur les avantages à retirer des colonies nouvelles dans les circonstances présentes* (Értekezés annak előnyeiről, hogy új gyarmatokat szerezzünk). Ennek értelmezésében említtem meg Napóleon egyiptomi hadjáratát, valamint kísérletet teszek arra vonatkozóan, milyen módon lehet ezeket a korai gyarmatosítással foglalkozó reflexiókat értelmezni.

Az előadásban szerepet kap a 18–19. században Európában megjelenő és népszerű egzotizmus és annak hatása a művészeti ágakra.

Végezetül az előadásban rövid kitekintést adok az 1830-as években a Maghreb-térségben és Fekete Afrikában meginduló francia gyarmatosítási kísérletekre.

TAKÁCS GERGELY

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori Program

takacs.gergely88@gmail.com

Kisalföldi falusi legényegyletek a 20. században –

A kutatói attitűd változása

A néprajztudomány intézményesülésének első évtizedeit, az 1890-es évektől a második világháborút követő időszakig, magas intenzitású társadalmi-gazdasági változások jellemezték. A gazdálkodási formák, a birtokstruktúra változása, az iskolakötelezettség kiterjesztése és a két világháború erőteljes és látványos hatást gyakorolt a falusi mindennapokra, az életfordulók rítusainak gyakorlatára, ezen belül a fiatalok szocializációjára. A magyarországi néprajztudomány egyik legmeghatározóbb irányzata a magyar nyelvterület falvaiban igyekezett feltárni a paraszti életmód „egzotikumait”. A táncfolklorisztika, a társadalomnéprajz és a rítuskutatás képviselői mellett helytörténészek és amatőr gyűjtők munkái mutatják be a fiatal férfiak szerveződésének formáit, szokásait, rítusait, társadalmi integrációjukat, korszakonként eltérő szemlélettel és céllal.

Előadásomban a következő kérdésekre keresem a választ: a téma kutatói mely jelenségeket tartották lejegyzésre érdemesnek? A megjelent írások hogyan állították szembe a múltat és a jelent? Hogyan és miért nyertek, vagy veszítettek teret a leíró, vagy az elemző szándékú írások? A néprajztudomány egyes ágazatai hogyan vizsgálták a legényegyleteket? Volt-e társadalmi igény a falusi életmód megismerésére? Milyen hatást gyakorolt a kutatói érdeklődés a hagyományörzésre és szokások-rítusok újraéledésére?



TELEGDI IMRE

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

telegdi.imre26@gmail.com

A nagyhatalmi politikát befolyásoló tényezők III. Iván és IV. Iván cár uralkodása alatt

Az általam választott témában azt szeretném bemutatni, hogy Oroszországban a történelem során miért nem alakult ki a cári hatalom politikai korlátozásának a lehetősége. A Cári Oroszország és a korábbi elődje, a Moszkvai Nagyfejedelemség olyan egyedi színteret képvisel politikátörténeti szempontból – nem csak Európában, hanem a világban is –, ami érdekessé teszi a folytonos kutatásra. Amíg Európában a feudalizmus kialakulásával és a jog fejlődésével automatikusan bekerültek a társadalmi védőmechanizmusok a gyakorlatba, addig Oroszországban ez nem történt meg. III.- és IV. Iván sikeresen építették ki a cári abszolutizmust a 15., illetve a 16. században. Mindezt olyan mértékben, amire nem kerülhetett volna sor Európa más részein. Erről meggyőződhetünk, ha ismerjük a francia abszolutizmust. Előadásomban elsősorban azokat az eseményeket és folyamatokat vizsgálom, amik lehetővé tették a cároknak az ilyen fokú önkény elismertetését. Az egzisztenciális válsággal küszködő ortodox vallásnak a felhasználását, valamint az orosz bojárságtól az opricsnyina rendszerének a kikényszerítését. Így nem csak az orosz történelmet, de magát a politikai változásokat befolyásoló tényezők jellegét is átláthatóbbá tehetjük.

TÓTH TIBOR

Állam- és Jogtudományi Kar

Politikatudományok BA

tiberius.historian@gmail.com

Olaszország operatív helyzete egy 1966-os operatív tankönyv alapján

Az eltérő katonai, politikai és ideológiai tömbhöz való tartozás miatt Magyarország és Olaszország viszonyát a hidegháború korszakában az ellenséges szembenállás jellemezte. Az ellenséges viszonyból kifolyólag a magyar titkosszolgálatok – a szovjet érdekeket előtérbe helyezve – már az 1950-es évektől felderítést és hírszerzést folytattak Olaszország ellen, amit számos operatív dokumentum bizonyít.

Előadásom alapját egy olyan – katonai hírszerzés által készített – operatív tankönyv képezi, ami azzal a céllal készült, hogy elősegítse az olaszországi hírszerzés hatékonyabbá válását. Az ilyen tájékoztatók szigorúan csak belső felhasználásra készültek, mivel az abban foglalt ismeretek a hírszerzési feladatok végrehajtásához elengedhetetlenül szükségesek voltak. Az 1966-ban készített 71 oldalas dokumentum ismertette Olaszország bel- és külpolitikáját, gazdasági, társadalmi és katonapolitikai helyzetét, valamint az olasz kémelhárítás működését az 1960-as évek első felében. Meggyőződésem, hogy ezeknek az információknak a kritikai módszereken alapuló vizsgálata bizonyos mértékű betekintést nyújthat a katonai hírszerzés – egyelőre feltáratlannak tekinthető – működésébe. Előadásomban a kutatás részeredményeinek ismertetését tűztem ki célul.

ZSIGA NIKOLETTA EVELIN

Bölcsészet-és Társadalomtudományi Kar

Történelem-magyar tanári szak (osztatlan)

nikoletta.zsiga.szte@gmail.com

„Soha nem bízhatok meg teljes mértékben a másik etnikumban” – Megbékélési törekvések az 1994-es ruandai népirtás után

Az 1994-es ruandai népirtás a XX. század egyik legvéresebb konfliktusa volt, amely során körülbelül száz nap alatt hutu elkövetők mintegy 800 ezer – 1 millió tuszit és mérsékelt hutut gyilkoltak meg a kis közép-afrikai országban.

Az öldöklések más afrikai országokra nézve is negatív – ilyennek tekinthető a menekülttáborok létesülése, illetve a kongói háború – hatással voltak, ezek következménye még a mai napig érezhető mind a szomszédos országokban, mind Ruandában. Ennek mérséklésére Ruanda új kormánya számos változást eszközölt, amelyek mellett a társadalmi megbékélésre is nagy hangsúlyt helyezett. Ez a folyamat azonban a lakosság számára nem könnyű. Egyrészt azért, mert a gyakorlati megvalósításuk során számos probléma felmerült, illetve felmerül még jelenleg is. Másrészt a népirtás óta eltelt huszonhat év nem volt elegendő a történetek által kiváltott egyéni és kollektív traumák feldolgozásához, amelyet az is megnehezít, hogy az egykori elkövetők és az áldozatok egymás mellett élnek béke nélkül.

Előadásom során egy rövid történeti áttekintést adok a ruandai népirtásról, majd ismertetem az ország népirtás utáni politikai és társadalmi helyzetét. Ezt követően felvázolom azoknak az intézményeknek a tevékenységét, amelyeket a népirtás utáni rendezés érdekében létesítettek, illetve újrалétesítettek. Majd bemutatom az ezekkel kapcsolatos gyakorlati problémákat, emellett a népirtás után már meglévő, illetve az egyéb, kialakult etnikai és politikai nehézségekre is rávilágítok.



ZHUMANGALIYEV MEIRAMBEK

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Medievalisztika Doktori program

zhumangaliyev@mail.ru

A kunok letelepedésének különböző aspektusai Magyarországon a 13-15. században

Az előadásban a kunok magyarországi letelepedésének néhány aspektusát tekintem át, valamint a fő koncepciókat, amelyek a témában kialakultak.

A kunok 1239-ben kezdődő magyarországi megtelepedése Kötöny kán megölése után megszakadt, a nomádok elhagyták a királyság területét. A mongol seregek távozása után Magyarország súlyos pusztítás nyomait viselte magán. 1246-ban IV. Béla király visszahívta az országba a kunokat, és megengedte nekik, hogy letelepedjenek az üresen maradt területekre a Tiszától keletre, valamint a Duna-Tisza közén. Ettől kezdve elindult a keletről érkezett nomádok letelepedésének fokozatos és hosszan tartó folyamata.

A kunok áttérése a letelepedett életmódra nem egységesen és sok nehézséggel történt. Mindez a vélemények széles spektrumát és különféle koncepcióit eredményezte a magyarországi történetírásban. Fokozatosan, ahogy újabb és újabb adatok kerültek be a tudományos diskurzusba, meg lehetett határozni azokat az alapvető paramétereket, amelyek a kunok letelepedésére hatottak. A kunok extenzív állattartásának formái Magyarországon átvészelték azt a krízist, amit a legelőterület szűkössége idézett elő. Ezzel párhuzamosan végbement egy társadalmi (újra) rétegződés, amelynek eredményeként véglegesen elkülönült egy előkelő státuszú réteg a kun társadalom többi részétől. Végül a politikai változások, többek között az 1279. évi törvények, felgyorsították a nomádok áttérését a földművelő életmódra. Ilyen módon már a 15. század második felében a kunok nagyobb része életmód tekintetében megegyezett a magyarországi lakosság többi részével.



A fiatal kutatók helyzete és lehetőségei

Időpont: 2021. április 8. 18:00–19:30

Facebook esemény:

https://www.facebook.com/events/252323006394755/?active_tab=about

A Szegedi Történelemért Egyesülete számára fontos a fiatal, feltörekvő generációk támogatása, hiszen az Egyesület megalakulásakor az egyetemista diákság felkarolását fogalmazta meg egyik céljaként. Ennek révén az elmúlt évek során számos szakmai és ismeretterjesztő rendezvényt szervezett a hallgatók számára. Szakmai konferenciákon a szegedi kötődésű hallgatók előadásai mellett, azok írásos formában történő megjelenésre is lehetőségük nyílt. A Szegedi Történelemért Egyesületének Harmadik Konferenciájának kísérőeseményeként egy olyan kerekasztal beszélgetésre invitálunk minden érdeklődőt, amelynek témája a fiatal, pályakezdő kutatók – hallgatók, doktoranduszok és doktorjelöltek – helyzetét és lehetőségeit kívánja megvizsgálni.

Kit/Kiket értünk a fiatal kutató fogalom alatt? Milyen lehetőségeik vannak a hallgatóknak, fiatal kutatóknak? Milyen „szervezetek” és milyen módon támogatják/segítik a fiatal kutatókat pályájuk elindításában? Ezekre, és még sok más érdekes kérdésre választ kaphattok, ha meghallgatjátok online előadásunkat!

Kerekasztal résztvevői:

Dr. Kiss Gábor Ferenc, szakcsoport vezető főiskolai docens (SZTE JGYPK Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézet), főszerkesztő ([Belvedere Meridionale](#))

Dr. Szóts Zoltán Oszkár, tudományos főmunkatárs (Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala), főszerkesztő ([Újkor.hu – A velünk élő történelem](#))

Schvéd Brigitta Kinga, elnök ([DOSZ TePO](#)), doktorandusz (PTE)

Moderátor:

Lengyel Ádám, alelnök (DOSZ TePO), korábbi társelnök ([SZETE](#)), doktorandusz (SZTE)



A Szegedi Történelemhallgatók Egyesületéről

A Szegedi Tudományegyetem hallgatói 2018 őszén alakították újjá a Szegedi Történelemhallgatók Egyesületét. Tagjaink között az SZTE minden képzési formájában és számos szakán, karán tanuló diák képviselteti magát. Az Egyesület elsődleges célja, hogy kapcsolatot teremtsen a Szegedi Tudományegyetem történelem iránt érdeklődő hallgatói között. Számos feladata közül kiemelten fontos, hogy az új és jelenlegi generációk számára platformot biztosítson tudományos munkájuk és kutatásuk bemutatására. Ezért is nagy örömünk, hogy létrejöhetett, s lassan már hagyománnyá válik ez a konferencia.

Az elmúlt évek igen izgalmasan teltek Egyesületünk számára. 2019-ben megrendezésre került első konferenciánk, melyen közel 30 hallgató mutatta be kutatási eredményeit és 12 előadó publikálhatta tanulmány formájában a 2019 decemberében kiadásra került kötetben. Tavaly, a járvány helyzetre való tekintettel ugyanez a konferencia online formában került megrendezésre, azonban az új forma ellenére ismét közel 30 előadó prezentálta munkájának gyümölcsét. Az elhangzott előadások írásos változatát összefogó tanulmánykötet még megjelenés alatt áll. A konferenciák mellett számos kerekasztal-beszélgetést, előadást, könyvbemutatót és történelmi filmestet is magunk mögött tudhatunk. A szakmai események mellett, az Egyesület által került megrendezésre a történelem szakeket is. Mindezek mellett pedig az Egyesület tagjai számára rövid belső képzéseket és tanulmányutakat is szerveztünk, szervezünk.

Ebben a rövid időszakban olyan vendégeket köszönhetünk rendezvényeinken, mint Kiss Tamás, a MEFESZ alapítója, Rábai Krisztina, a lengyel PIASt kutatóintézet munkatársa, vagy Békés Csaba, a Cold War History Research Center igazgatója. Ezen felül társszervezőként közreműködtünk a Belvedere Meridionale Kiadó által szervezett Belvedere Estek előkészítésében is. 2020 tavasza óta azonban, a kialakult helyzetre való tekintettel az Egyesület is átköltözött az online térbe. Így, ahogyan a tavalyi konferencián, úgy a mostanin is csak virtuálisan találkozhatunk, illetve a Kutatók

Éjszakáján is videó formájában igyekeztünk bemutatni, hogyan kapcsolódik össze a popkultúra és a történelem.

További terveink között szerepel, hogy az interdiszciplinaritást az Egyesületen belül erősítsük. Célunk, hogy a történelem szeretetén keresztül összekapcsoljuk a különböző tudományok kutatóit, illetve az is, hogy minél több embert érjünk el és érdekes programokat biztosítsunk a történelem iránt érdeklődők számára. Fontosnak tartjuk a tehetséggondozást is, hogy támogassuk és hasznos tanácsokkal lássuk el az újonnan érkezett hallgatókat.



Szabó Levente Gábor
elnök



Berczeli-Nemcsényi Alex
társelnök



Pásztor Pálma
jegyző

